

URSULA ȘCHIOPU – DOAMNA PSIHOLOGIEI ROMÂNEȘTI

URSULA ȘCHIOPU – THE LADY OF ROMANIAN PSYCHOLOGY

Tinca Crețu*

T. Crețu: *Doamna profesor, sunteți un om cu preocupări diferite: psiholog, publicist, scriitor, dar v-ați impus în cultura românească drept unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai psihologiei și îndeosebi ai psihologiei dezvoltării umane. Sunteți unul dintre românii care cunosc foarte bine atât urcușurile, cât și coborâșurile psihologiei ca știință. Pentru cititorii tinerei noastre reviste, ar fi interesant să ne spuneți cum s-a dezvoltat învățământul psihologic la București?*

U. Șchiopu: Se știe că psihologia ca știință a avut o lungă perioadă de gestație târzie, constituindu-se ca știință mult după ce cunoștințele de psihologie erau cuprinse în lucrări de: filosofie, de fiziologie, sociologie etc. Abia după desprinderea de filosofie se poate vorbi de *Psihologie* ca știință. Anul 1979 a fost anul centenarului psihologiei experimentale. Se împlineau 100 de ani de când s-au pus bazele experimentale ale psihologiei și s-a conturat metodologia de cercetare în țara noastră. Primul curs de psihologie experimentală a fost ținut de către Constantin Rădulescu-Motru la Universitatea din București (1897). În 1898 a apărut lucrarea „Probleme de Psihologie”, în care autorul citat a pus bazele experimentului și a învățării în psihologia românească. Putem spune că învățământul psihologic are o bună tradiție în țara noastră. Au fost ținute cursuri de psihologie de către A. Binet (din Franța), care a venit la București, fiind invitat de către Titu Maiorescu. Înființarea laboratorului de psihologie experimentală, condus de C. Rădulescu-Motru, avându-i drept colaboratori pe I. M. Nestor, Gh. Zapan, C. Bontilă a condus la cercetarea psihologică a multor domenii de activitate umană (psihologia copilului, psihologia muncii – cu elaborarea de psihograme și psihoprofesiograme, psihologie socială, defectologie, psihopedagogie, psihologie școlară, psihologia armatei etc.). Mihai Ralea a creat un mare prestigiu psihologiei românești prin desprinderea de filosofie și înființarea în 1959 a Institutului de Psihologie. De acum, învățământul psihologic a luat o mare amploare, precum și cercetarea. Catedra de Psihologie a colaborat cu Institutul de Psihologie, studenții efectuând lucrările de laborator și de teren împreună cu cercetătorii Institutului de Psihologie. Proiectele de cercetare erau elaborate de profesorii de la Catedra de Psihologie a Universității din București (menționăm pe: Ursula Șchiopu, P. Popescu-Neveanu, Gh. Zapan, C. Pufan, Gh. Ionescu, T. Herseni, C. Botez, T. Bogdan, C. Zahirnic). Această colaborare Învățământ – Cercetare a dus la formarea unor psihologi valoroși, care au contribuit la dezvoltarea psihologiei moderne.

T. Crețu: *Care credeți că au fost problemele centrale ale cercetării științifice în domeniul psihologiei la Universitatea din București?*

U. Șchiopu: Ca o necesitate în domeniul psihologiei s-a impus cercetarea de metodologie. Cercetările s-au axat pe psihodiagnostic (întrerupte o mare etapă

* prof. univ. dr., Universitatea din București

de timp). Au fost consultate și cercetate un volum mare de teste și baterii de teste, folosite la noi în țară și în numeroase alte țări.

Unele dintre teste au fost adoptate, experimentate și etalonate pe populația noastră și pe eșantioane reprezentative. Au fost elaborate teste de nivel intelectual, de creativitate, de învățare, de personalitate, sociabilitate (sociograme), limbaj, modele de tip simulativ (psihologie experimentală, psihofiziologie, psihologia muncii agricole, industriale, armatei – Laboratorul de Aviație). Au fost cuprinse aproape toate domeniile activității umane și toate vârstele, începând cu copilul antepreșcolar, preșcolar, școlar, adolescent, tânăr și adult. A fost un volum mare de muncă foarte dificilă și mai ales foarte utilă, pentru cunoașterea psihologică a vârstelor și a activităților sociale. În această problemă totuși mai este mult de realizat – apar comportamente noi, trăsături de personalitate ce au, cred, un alt mod de abordare.

T. Crețu: *Care credeți că sunt principalele contribuții ale Catedrei de Psihologie din București la dezvoltarea psihologiei?*

U. Șchiopu: Pe lângă munca de predare și cercetare au fost elaborate în urma acestor cercetări articole, manuale, cursuri, dicționare, acoperind aproape toate domeniile psihologiei.

O contribuție ce a fost evidențiată și pe plan mondial este teoria Prof. Academician Gh. Zapan privind cantitatea de informație – entropia – a lui Shannon, pe care a corectat-o prin negentropie, în sensul în care cantitatea de informație (entropia) nu pleacă de la 0, ci de la o cantitate chiar și una foarte mică.

O altă contribuție este în domeniul psihologiei copilului, prin aplicarea entropiei în cercetările efectuate de către prof. Ursula Șchiopu, în problematica operativității gândirii la școlari, dar și prin elaborarea de teste și metode de cercetare în domeniul psihologiei copilului, psihodiagnosticului etc.

P. Popescu-Neveanu a contribuit prin cercetare la dilema relației dintre aptitudini și atitudini în planurile inteligenței și creativității și prin cursul de psihologie generală.

Contribuții în domeniul psihologiei sociale au adus cercetările lui T. Herseni după modelul lui Gusti.

În domeniul psihologiei judiciare, menționăm cercetările efectuate cu un grup de studenți de la secția de Psihologie în anul 1957, de către prof. Tiberiu Bogdan - rezultatele au fost cuprinse într-un curs care a fost preluat și de alți psihologi. A fost creat astfel primul laborator de Psihologie judiciară din București (desființat mai apoi).

Multiple sunt problemele abordate și acoperă aproape toate domeniile de activitate: psihologia cibernetică – M. Golu, C. Pufan; defectologie – C. Pufan; psihologia muncii cu referire la selecția profesională în cadrul Ministerului Transportului (C.F.R., I.T.B., Aviație); psihologia creativității prin aplicarea, adaptarea și experimentarea testului de creativitate al lui Torrence, verbal și nonverbal - U. Șchiopu, Gr. Nicola, M. Gârboveanu, A. Onofrei; psihologia artei cu modele de selecție pentru tineri candidați la teatru - I. Neveanu și S. Marcus; psiholingvistică în laboratorul prof. S. Cazacu.

În domeniul psihologiei școlare prin cercetările efectuate s-a conturat ideea psihologului școlar și înființarea laboratoarelor de psihologie în școală, pentru o evaluare mai corectă a elevilor.

T. Crețu: *În ce măsură credeți că psihologia românească s-ar putea afirma mai mult pe plan european?*

U. Șchiopu: Cred că ar trebui să se depună eforturi mai mari ca psihologia românească să fie cunoscută și apreciată la justa ei valoare, deoarece din cercetările noastre mai vechi a reieșit faptul că de pildă rezultatul testelor de inteligență (tip Raven) efectuate de noi nu diferă de cele efectuate de copii din Franța. De asemenea, la testele de creativitate Torrance rezultatele obținute pe copii și adolescenți români au arătat că gradul de originalitate este mai ridicat decât la americani, testați în anul 1980. A existat o colaborare cu autorul acestui test – Torrance.

Ar fi important să se manifeste curaj și pasiune pentru ca *Revista de Psihologie* cu articole în limbi străine să apară în mai multe numere pe an și să se facă schimb de reviste între țările din Europa (Franța, Italia, Anglia etc.) și S.U.A., așa cum era organizată relația de schimb de reviste de către Catedra de Psihologie și Institutul de Psihologie în perioada 1962–1982.

Totul depinde de modul în care se reușește această colaborare între Catedre și Institute.

T. Crețu: *Trăim o perioadă de maximă efervescență în plan politic, economic, social, când fiecare încearcă să impună sau să se impună, recurgând la metode și mijloace din cele mai sofisticate. În România, după anii 1990 au apărut noi centre care pregătesc psihologi, iar numărul celor care bat la poarta consacrării este neașteptat de mare. Nu știu însă în ce măsură suntem pregătiți să facem față noilor provocări și totodată să imprimăm o doză de originalitate promoțiilor noastre pentru a continua linia deschisă de marii noștri predecesori. Catedra de Psihologie din cadrul Universității din București s-a impus încă de la înființare prin preocupările deosebite ale fondatorilor săi atât în domeniul cercetării fundamentale cât și a celei aplicative. Care credeți că ar fi cele mai importante cercetări ale Catedrei de Psihologie de la Universitatea din București care ar reprezenta contribuție europeană?*

U. Șchiopu: Cred că psihologia românească s-ar putea afirma mai mult pe plan european prin tendința ei experimentală dar și teoretică. S-ar putea efectua experimente de tip longitudinal, repetând chiar unele modele experimentale care au fost cercetate în psihologia copilului mic, preșcolar, școlar și adolescent (psihologia vârștelor); cercetări în domeniul social, profesional (au apărut noi și complexe profesii legate de tehnica modernă); problema adaptării la viața modernă; dereglările comportamentale; psihopatologia; psihotehnica; psihoterapia. Evantaiul de probleme este foarte larg și de aceea trebuie elaborate proiecte de cercetare comune pe diverse teme ce preocupă societatea modernă. Adaptarea este o problemă din ce în ce mai acută și necesită să fie cercetată, iar rezultatele vor fi desigur de mare folos în evaluare și consiliere. De asemenea, legată de adaptare este problema afectivității, aș putea spune esențială pentru dezvoltarea omului.

Ar trebui să ne întoarcem la cercetările și lucrările celor care s-au ocupat în mod deosebit de aceste procese. Amintim pe: prof. M. Ralea, V. Pavelcu, U. Șchiopu, M. Beniuc. În aceste lucrări se vor găsi multe teme demne de a fi cercetate cu implicații și în psihologia europeană.

T. Crețu: *Doamna profesor, ați fost și încă sunteți unul dintre modelele noastre culturale, ați activat cu succes atât în domeniul cercetării psihologice, cât și în cel al vieții sociale, reprezentând România la numeroase manifestări*

științifice internaționale. Biografia dvs. figurează la loc de cinste în volumul al IX-lea al „World Who' s Who of Women 1987”, coordonat de International Biographical Centre de la Cambridge. Ce îndemnuri aveți pentru absolvenții de astăzi în Psihologie și pentru tinerele cadre didactice de la Catedra de Psihologie a Universității din București și din țară?

U. Schiopu: Să fie receptivi la nou și să nu uite că înaintea lor au fost profesori, cercetători, care au creat și au pus bazele psihologiei românești, care întotdeauna au fost în pas cu cercetările psihologiei din alte țări, colaborând cu institute de cercetare și catedre de psihologie.

Să încerce să elaboreze proiecte comune de cercetare (cu profesori, cercetători, studenți din alte facultăți de psihologie din țară și de peste hotare). Ar fi interesant să se elaboreze proiecte de cercetare privind dezvoltarea psihică a copilului (psihologia vârștelor) pe un eșantion reprezentativ (de vârstă și de mediu). De asemenea, copilul de azi, omul de azi este în mod firesc deosebit de cel de ieri și are noi probleme de adaptare și de înțelegere. Trebuie văzut ce a rămas și ce s-a adăugat, lumea fiind alta. Tot ceea ce se face trebuie să fie adus la zi, adică reetalonarea testelor și stabilirea etaloanelor pentru societatea modernă.

Important este ca noii psihologi să dea dovadă de curiozitate, răbdare, putere de muncă, dorință de reușită în această frumoasă și folositoare profesie - care joacă un rol tot mai mare în societate.

T. Crețu: *Vă mulțumesc pentru timpul acordat, vă dorim sănătate înspre binele dvs., al nostru și al celor dragi din preajma dvs. Vă admir, vă prețuiesc și vă respect, Doamnă a psihologiei românești!*

București,
februarie 2009

A consemnat: prof. univ. dr. Tinca Crețu